

สรุปผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ
เพื่อขับเคลื่อนผลการดำเนินงานด้านเกษตรอินทรีย์

วันศุกร์ที่ 23 สิงหาคม 2556

ณ ห้องข้าวหอมมะลิ อาคารเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา

แนวทางการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัย

1. พัฒนาวิทยุวิจัยเพื่อเสนอของบุดหนุน แนวทางคือควรสร้างองค์ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ให้มาก ต้องมีงานวิจัย การพัฒนาคน ตลอดจนพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่โดยใช้ระบบนักวิจัยพี่เลี้ยง
2. สร้างแปลงสาธิตต้นแบบเกษตรอินทรีย์ เช่น สาขาพืชผัก พื้นที่ติดชลประทาน และสำนักฟาร์ม ให้เป็นพื้นที่เชื่อมโยงการศึกษาดูงาน การทำงานวิจัย รวมทั้งการถ่ายทอดเทคโนโลยีภายในพื้นที่
3. สร้างเครือข่ายกับบุคลากร และแหล่งทุนต่างๆในด้านเกษตรอินทรีย์
4. สร้างหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว และรายวิชา ตลอดจนจัดให้มีการปรับปรุงหรือการพัฒนาหลักสูตรใหม่ อันจะนำไปสู่การสร้างและพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับในระยะต่อไป

สิ่งที่มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการไปแล้ว

1. จัดตั้งศูนย์ประสานงานเกษตรอินทรีย์ไว้ที่สำนักวิจัย
2. สนับสนุนงานวิจัยรวม 19 โครงการ จัดสร้างแปลงต้นแบบ ศูนย์อาหาร อินทรีย์แม่ใจ เชื่อมโยงผลผลิตระหว่างชุมชน ศูนย์อาหารและแปลงต้นแบบ
3. ส่งบุคลากรไปศึกษาดูงาน ทำให้เกิดแนวความคิดและ การสร้างเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ณ อำเภอสันกำแพง จ.เชียงใหม่ และวังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา เพื่อให้บุคลากร เกิดแนวคิดในการพัฒนาตนเอง
4. กำหนดพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ของมหาวิทยาลัย จำนวน 100 ไร่ และในสวนพื้นที่สีเขียวจะต้องได้รับการรับรองแปลงสาธิต เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคคลภายนอกพร้อมด้วย
5. จัดทำเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์งานด้านเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัย

สรุปผลการศึกษาดูงานด้านเกษตรอินทรีย์

เนื่องจากแนวคิดที่เห็นว่าบุคลากร เป็นสิ่งสำคัญต่อการขับเคลื่อน การดำเนินงานด้านเกษตรอินทรีย์ โดยเริ่มจากการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดและทำ ทั้งนี้ศึกษาดูงานทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน เพื่อให้เกิด แนวทาง การปฏิบัติงานอย่างแท้จริง ซึ่งสามารถสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. **อำเภอสันกำแพง จ.เชียงใหม่** คณะผู้ศึกษาได้ศึกษา ดูงานกลุ่มผู้เลี้ยงสุกร ในพื้นที่ซึ่งอดีตใช้ระบบเกษตรเคมีและอยู่ภายใต้ ระบบเกษตรพันธสัญญากับบริษัทรายใหญ่ ทำให้ประสบปัญหาขาดทุน จึงได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดมาเป็นเกษตรแบบธรรมชาติ ซึ่ง ปัจจุบันเกษตรกรดำเนินการและพึ่งพาตนเองในทุกขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการผลิตอาหารเลี้ยงสุกรและหาตลาดเอง

2. **ศูนย์เกษตรอินทรีย์ อำเภอ แม่ทา จ.เชียงใหม่** ปัญหาในอดีต อันเกิดจากการทำลายป่า และปัญหาดินเสื่อม ชาวบ้านส่วนใหญ่ปลูกพืชเชิงเดี่ยวและใช้ระบบเกษตรเคมี ผลที่ตามมาคือคนชุมชนเกิดปัญหา ด้านสุขภาพ ดังนั้นผู้นำชุมชน จึงเห็นความสำคัญ และต้องการแก้ไขปัญหาในชุมชนของตน จึงร่วมกันหาทางออกโดยการ ระดมความคิดเห็น กันภายในหมู่บ้าน และมีการจัดวาง กระบวนการทำงานโดยวิธีการลด ละ เลิก สารเคมีในระบบเกษตร ลงไปเรื่อยๆ แต่ต้องอยู่ภายใต้ แนวคิดที่ว่าทำอย่างไรให้ชุมชนมีความมั่นคงด้านอาหารเป็นหลัก โดยใช้ของที่มีอยู่ภายในชุมชน ใช้ระบบแบ่งปันกันภายในหมู่บ้าน มีเครือข่ายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในด้านปัจจัยการผลิตซึ่งมีส่วนสำคัญ เมล็ดพันธุ์และปัจจัยการผลิตเป็นปัญหาสำคัญของระบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งหาแหล่งจำหน่ายได้ ยาก ดังนั้นทางออกคือให้ คนในชุมชนจัดทำวัตถุดิบภายในสวนของตนเอง โดยการ รวบรวมเมล็ด พืชพันธุ์พื้นบ้าน ที่สามารถ เติบโตได้ดีภายในพื้นที่ และมักไม่มีปัญหาศัตรูพืช สำหรับปุ๋ยใช้มูลสัตว์ ซึ่งมักมีสารเคมีเจือปนสามารถแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการหมัก ปัญหาด้านเวชพืชแก้ปัญหาโดยให้แรงงานใช้วัสดุคลุมแปลง ปัญหาระบบอินทรีย์ ในพื้นที่อีกปัญหาที่สำคัญคือปัญหาขาดแคลนแรงงาน

3. **อำเภอสันทราย จ.เชียงใหม่** แปลงเกษตรในพื้นที่ส่วนใหญ่ ยังมีการใช้สารเคมี และบางแปลง มีการใช้สารเคมี ในทุกรูปแบบ ทางออกในการแก้ไขปัญหของเกษตรกร เช่น ปัญหาโรคเน่าแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการยกแปลงให้สูงขึ้น มีปัญหาวัชพืช โรคพืช แมลง และศัตรูพืช บางแห่งมีปัญหาในระบบเกษตรพันธสัญญา ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัด ซึ่งบางแห่งแก้ไขปัญหโดยการใช้กลุ่มสหกรณ์เกษตรกร ในพื้นที่ยัง มีแนวคิดว่าจะระบบเกษตรอินทรีย์เป็นระบบที่มีต้นทุนสูง เกษตรกรที่ทำระบบเกษตรอินทรีย์มีน้อย ดังนั้นมหาวิทยาลัย ควรมีบทบาทในการ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการทำระบบอินทรีย์ และโทษของระบบเกษตรเคมี ส่งเสริมการบริโภคผักอินทรีย์ แหล่งจำหน่าย รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องให้แก่เกษตรกร

4. **อ.ปากช่อง และวังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา** ศึกษาดูงาน บริษัทแดลลัสโฮม ซึ่งได้วางเป้าหมายว่า จะเป็นฐานผลิตภัณฑนมอินทรีย์ของประเทศ วิธีดำเนินการของบริษัทคือ รวบรวมเกษตรกรที่ผลิตนมในระบบอินทรีย์ของพื้นที่ เพื่อป้อนผลผลิตเข้าสู่โรงงาน ประสบผลสำเร็จภายใน 5 ปี ปัญหาที่พบคือ ขาดอาหารในหน้าแล้ง ใช้หลักการ เลี้ยงวัวนมแบบระบบธรรมชาติ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้นำชุมชนต้องริเริ่มทำและให้ความสำคัญต่อการ พัฒนาดินด้วยระบบอินทรีย์ก่อนเป็นอันดับแรก

แลกเปลี่ยนช่วงเช้า

- การปรับเปลี่ยนแนวคิด จากระบบเกษตรเคมี มาเป็นระบบเกษตรอินทรีย์เป็นสิ่งสำคัญ มหาวิทยาลัยควรใช้หลักการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสามารถเห็นผลได้อย่างแท้จริงเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกร
- เผยแพร่ข้อมูล เกี่ยวกับระบบเกษตรอินทรีย์ที่ถูกต้อง พร้อมทั้งถ่ายทอด ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จทั้งในแง่สุขภาพ รายได้ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี
- ควรเร่งผลักดัน ให้แม่ใจเป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ ในด้านเกษตรอินทรีย์ ให้ความสำคัญกับการสร้าง เครือข่ายอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ คิษย์เก่าที่ไป ร่วมศึกษาดูงานยินดีให้การสนับสนุน การดำเนินงานของมหาวิทยาลัย
- ระบบ เกษตร อินทรีย์ หรืออาจเรียกว่าเป็น ระบบเกษตร เชิง นิเวศ ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรมีกระบวนการในการคิดและทำ โดยคำนึงถึงความ สัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตแบบครบวงจร และชี้ให้เห็นว่าระบบเกษตรเคมี คือระบบเกษตรเชิงเดี่ยวที่มีต้นทุนการผลิตสูง
- ควรใช้หลักการ สด ละ เลิกการใช้สารเคมีสังเคราะห์ ทดลองทำจนเกิดความรู้และความเชื่อ กลายเป็นความเชี่ยวชาญ เปลี่ยนเป็นอุดมการณ์เพื่อนำไปสู่การเผยแพร่
- ผลักดันให้มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่
- สนับสนุนระบบเกษตรแบบพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ลดการซื้อ หันมาผลิตเอง ตั้งแต่กระบวนการผลิตวัตถุดิบ เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย และการตลาด ด้วยกระบวนการทำด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ทำให้เกษตรกรรับรู้และรับทราบข้อมูลในระบบเกษตรอย่างครบวงจร
- ระบบเครือข่าย การรวมกลุ่ม และกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นปัจจัยสำคัญอันจะนำไปสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จ
- ใช้ระบบการจัดจำหน่าย โดยการจัดส่งสินค้าอินทรีย์ถึงบ้านผู้บริโภค โดยเฉพาะพืชผักตามฤดูกาล ซึ่งเป็นธุรกิจที่น่าสนใจ

- ความเชื่อผิดๆของผู้บริโภค จากบทเรียนโรงอาหารอินทรีย์ของมหาวิทยาลัย นักศึกษามักไม่ทานผักอินทรีย์แต่ชินกับผักที่มีรูปลักษณะสวยงาม ดังนั้นมหาวิทยาลัย ควรสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักให้แก่ผู้บริโภค
- ควรมีผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่มีความหลากหลาย ทั้งในแง่วัตถุดิบและการแปรรูป ซึ่งจะต้อง มีหน่วยงานหลักในการตรวจรับรองมาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์
- เป้าหมายและกำลังคนเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านเกษตรอินทรีย์
- สร้างผลิตภัณฑ์และสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์อินทรีย์ของแม่ใจก่อน
- บางหน่วยงานใช้งบประมาณเงินรายได้ของตนเองในการจ้างบุคลากร ทำให้รายได้ในการบริหารจัดการด้านอื่นของหน่วยงานลดลง ทำให้หน่วยงานไม่สามารถขับเคลื่อนงานในเชิงยุทธศาสตร์ได้
- มหาวิทยาลัยควรตระหนักถึงรายได้ที่ลดลงหากหันมาทำระบบอินทรีย์ แนวทางคือ ใช้วิธีการลดละ เลิก ค่อยๆชดเชยปรับเปลี่ยนแนวคิด
- สร้างให้มหาวิทยาลัยเป็นที่พึ่งของชุมชนในด้านเกษตรอินทรีย์ โดยเฉพาะบทบาทในการแก้ไขปัญหาเรื่องโรคพืช ที่เป็นปัญหาสำคัญของระบบเกษตรอินทรีย์

สรุปผลการระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อย (ช่วงบ่าย)

กลุ่มที่ 1 ด้านการเรียนการสอน และโครงการจัดตั้งวิทยาลัยเกษตรอินทรีย์ แบ่งเป็นแนวทางการพัฒนาเป็น 7 ประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร

- สร้างหลักสูตรคู่ขนาน
- จัดให้มีหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโท-เอก) และมีการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ
- ให้มีหลักสูตร 2 ปริญญา (เรียน 4 ปีในระดับปริญญาตรีและ 1 ปี สำหรับระดับปริญญาโท)

2. แนวทางการดำเนินงาน

- แต่งตั้งคณะกรรมการร่างหลักสูตร
- จัดตั้งวิทยาลัยเกษตรอินทรีย์
- กำหนดภาระงานและผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน
- จัดทำหลักสูตร โดยหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- บรรจุหลักสูตรในแผนการศึกษาฯ
- แต่งตั้งบุคลากรรักษาการหัวหน้าหน่วยงาน
- เน้นการทำงานในรูปแบบบูรณาการของทุกคณะ, สำนัก

- บริหารงานโดยใช้ความร่วมมือกับเครือข่าย

3. ปัจจัยเกื้อหนุน

- จัดหาสถานที่เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้
- ปรับรูปแบบการเรียนการสอนแบบ Flipped Classroom
- เน้นให้นักศึกษาเรียนรู้ Teach Less Learn More (เน้นฝึกปฏิบัติ)

4. กลุ่มเป้าหมาย

- ลูกหลานของเครือข่ายเกษตรกรแห่งชาติ
- กลุ่มคนวัยทำงาน
- นักศึกษาระดับปริญญาตรี (พืชไร่, พืชผัก)

5. การพัฒนาบุคลากร

- จัดให้มีการศึกษาดูงานการจัดการเกษตรอินทรีย์ในต่างประเทศ
- จัดฝึกอบรม New Science และ Deep Ecology ให้กับทีมงาน
- การจัดการศึกษาเป็นการศึกษารูปแบบใหม่

6. วุฒิที่ได้รับของผู้จบการศึกษา

- ศิลปศาสตร์
- เทคโนโลยีบัณฑิต (ป.ตรี)
- บริหารธุรกิจ
- รัฐประศาสนศาสตร์

7. ข้อสังเกต

- ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเป็น Nich
- ตั้งชื่อหลักสูตรให้มีความน่าสนใจ ทันสมัย และน่าเข้ามาเรียน
- ผู้จบการศึกษาสามารถทำงานที่ใดก็ได้บ้าง
- กลุ่มเป้าหมายจะต้องชัดเจน (ใครมาเรียน จบแล้วทำงานอะไร)
- ค้นหาผู้ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเกษตรอินทรีย์ของมหาวิทยาลัย
- แหล่งเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนการสอนภายในมหาวิทยาลัยอยู่ที่ใดบ้าง
- เครือข่ายพันธมิตรด้านเกษตรอินทรีย์อยู่ที่ใดบ้าง
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะมีการนำไปใช้ประโยชน์หรือไม่
- หลักสูตรจะเน้นการผลิตผู้ประกอบการ หรือการจ้างงาน
- หน่วยงานใดบ้างที่จะสามารถสนับสนุนองค์ความรู้

สรุปกลุ่ม 2 ด้านการวิจัย แบ่งเป็นแนวทางการพัฒนาเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนาบุคลากร

- สร้างความตระหนักรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกด้านเกษตรอินทรีย์ ในการเกษตรอินทรีย์ โดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์
- ยืนยันนโยบายด้านเกษตรอินทรีย์และสร้างความเชื่อมั่น
- วิจัยเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของเกษตรอินทรีย์และเกษตรเชิงเดี่ยว
- สสำรวจความเข้าใจของบุคลากรในแม่ใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์
- พัฒนาคณะเพื่อ สร้างองค์ความรู้และผล งานวิจัย เช่น การ ฝึกอบรม จัดทำต้นแบบโครงการวิจัย และการพบผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น
- จัดตั้งกลุ่มงานเกษตรอินทรีย์เพื่อให้ความรู้แก่บุคลากร นักศึกษาและประชาชนทั่วไป และส่งเสริมบุคลากรทำกิจกรรมกลุ่มเกษตรอินทรีย์
- สร้าง ตลาดเกษตรอินทรีย์ภายในมหาวิทยาลัย (ปัจจัยการผลิต ผลผลิต จำหน่ายและแลกเปลี่ยนสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจร และการแปรรูป)

2. การพัฒนางานวิจัย

- พัฒนาวิทยุวิจัยแบบครบวงจร ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงประยุกต์
- ด้านปัจจัยการผลิต (เมล็ดพันธุ์/ปุ๋ย)
- การจัดการการผลิต (พัฒนาแปลงปลูกและวิธีการกำจัดวัชพืชแบบอินทรีย์)
- งานวิจัยส่งเสริมผลผลิต
- การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว/โรงงาน
- ด้านการตลาด/พฤติกรรมผู้บริโภค
- ผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ/สังคม
- สังเคราะห์งานวิจัยพืช/สัตว์ที่มีศักยภาพด้านอินทรีย์
- วิจัยเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของการทำเกษตรอินทรีย์และเกษตรเชิงเดี่ยว (เกษตรเคมี)
- สร้าง Model เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุ และลดต้นทุนการผลิต
- สร้างระบบบริหารงานวิจัยเกษตรอินทรีย์ (พื้นที่วิจัย/งบประมาณ/ฐานข้อมูล/บริหารความเสี่ยง/Man/ Money/ Material/Management)
- สร้างเครือข่ายงานวิจัยเกษตรอินทรีย์ทั้งในและต่างประเทศ
- สร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ ให้ทำงานร่วมกับนักวิจัยรุ่นกลาง (ระบบพี่เลี้ยงนักวิจัย)

สรุปผลกลุ่มที่ 3 ด้านบทบาทของมหาวิทยาลัยกับการส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ของชุมชน แบ่งเป็น
แนวทางการพัฒนาเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านการผลิต

- สร้างพื้นที่ต้นแบบแปลงเกษตรกรอินทรีย์ทุกสาขาวิชา
- ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อสร้างความยั่งยืน เนื่องจากปัจจุบันเกษตรกรได้ผลผลิตอินทรีย์น้อยเมื่อเทียบกับเวลาและแรงงานที่ลงไป ควรสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเพิ่มจำนวนผลผลิตอินทรีย์ให้ใกล้เคียงกับการใช้ระบบเกษตรเคมี การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น
- จัดทำโครงการ สร้างอาชีพด้านเกษตรอินทรีย์ วัตถุประสงค์เพื่อ สร้างนักศึกษาให้เป็นผู้ประกอบการด้านเกษตรอินทรีย์
- จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาด้านเกษตรอินทรีย์ เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชน

2. ด้านการตลาด

- กำหนดให้นักศึกษามีส่วนร่วมใน การกำหนดรูปแบบด้าน ตลาดเกษตรอินทรีย์ เช่น จัดให้มีการประกวด project ด้านการตลาด เพื่อสร้างงานและรายได้ให้นักศึกษาระหว่างเรียน
- สร้างศูนย์กลางตลาดเกษตรอินทรีย์ภายในมหาวิทยาลัย
- จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์แบบเคลื่อนที่

3. ด้านการแปรรูป

- ให้นักศึกษาถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนในแง่ของการเพิ่มมูลค่าสินค้าให้แก่ชุมชน เช่น การร่วมออกแบบผลิตภัณฑ์ การแปรรูป และการตลาด
- ส่งเสริมการแปรรูปจากผลผลิตของทางมหาวิทยาลัย
- สร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์อินทรีย์แม่ใจให้เป็นที่รู้จัก

4. ด้านมาตรฐาน

- ส่งเสริมระบบรับรองมาตรฐานระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคภายในชุมชน
- เนื่องจากปัจจุบันมีระบบ รับรอง มาตรฐาน เป็นจำนวนมาก ดังนั้นแม่ใจควรผลักดันให้มีระบบรับรองมาตรฐานของแม่ใจ ที่เป็นที่ยอมรับในระดับมาตรฐานสากล

- สถานที่จำหน่ายของมหาวิทยาลัย เช่น กาดนัดดาวบอย จำหน่ายสินค้าที่ไม่ใช้อินทรีย์ร่วมด้วย และศูนย์อาหารอินทรีย์ยังไม่ใช้อินทรีย์อย่างแท้จริง แนวทางคือควรให้นักศึกษารวบรวมผลผลิตจัดจำหน่ายให้กับศูนย์อาหาร (รถโมบายเคลื่อนที่) นักศึกษาตรวจสอบสารปนเปื้อน สารพิษ และควรมีมาตรการกับร้านที่ไม่ใช้วัตถุดิบอินทรีย์

5. ด้านผู้บริโภค

- สร้างความตระหนักในการบริโภคอาหารปลอดภัย และการบริโภคผักตามฤดูกาล
- สร้างเครือข่ายให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการตรวจสอบอาหารอินทรีย์
- รณรงค์ให้ใช้ผลิตภัณฑ์อินทรีย์
- ตรวจสอบสารพิษตกค้างทั้งนักศึกษาและบุคลากร

6. ด้านการประชาสัมพันธ์

- ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งสื่อออนไลน์
- ประชาสัมพันธ์ภายในให้แก่ศึกษานุเคราะห์
- ตรวจสอบสารพิษในร่างกายของบุคลากรและนักศึกษาในแม่ใจ
